

Benvolguts veïns i veïnes, autoritats, Castellers de Vilafranca, ex-pregoners, organitzadors, col·laboradors... Molt bona nit a tothom.

Quan el Josep Maria Tobella, secretari de l'Associació de Veïns del Poble Nou, em va venir a buscar a la botiga per demanar-me fer una mica de pregó per donar inici les festes que avui comencem, em va envair un doble sentiment: Per una banda il·lusió per poder participar activament d'aquest esdeveniment fent una de les coses que més m'agraden: Parlar. I per l'altra un cert neguit al fer-me la pregunta que tothom s'ha de fer quan li proposen una empresa com aquesta: Què puc explicar jo als presents, en forma de petit pregó, que pugui ser del seu interès?

Tenia dues opcions. Parlar de la meua vida al barri o parlar del barri. Si parlava de la meua vida al barri, la història no aportaria pràcticament res de nou a qui duu anys voltant per aquests carrers. Qui no recorda la placeta? De petit m'hi duien a jugar. Tornava a casa carregat amb quilos de sorra a les sabates i butxaques. Recordo com m'emparrava a aquell monument surrealista que hi havia en un cantó i em deixava caure sobre la gespa. I com un dia vaig ensopegar i em vaig fotre de cap a les basses rodones que hi havia davant la parada de taxis, sent un taxista precisament qui em rescatava mullant-se fins la cintura. Mai li donaré prou les gràcies.

I qui de vosaltres no recorda com, de la forma més imprudent que se'm pot acudir, havia anat a jugar al Cellerot tot creuant la via del tren per on no es podia, en ocasions carregats amb bicicletes de ferro colat que convertia l'acte en més perillós encara? O els castells de foc de Festa Major, que cremaven en aquell mateix indret i deixaven l'entorn ple de pals de fusta de coet que l'endemà la canalla recollíem per transformar-los en fletxes per als nostres arcs. O els micos del parc Tívoli, amb el seu característic olor associat, o les estones d'esbarjo jugant als voltants de les poques construccions que van quedar dempeus després de la última "Feria Internacional del Vino" a l'any 53, i que es van acabar convertir en amagatall d'activitats de gent de mal viure...

Si hagués triat la primera opció podria haver seguit explicant com he desenvolupat la meua vida professional sempre lligat al barri, treballant amb il·lusió al negoci familiar fundat pels meus pares l'any 76, al carrer del mes de la nevera, ja sabeu quin vull dir. O com en un moment donat decideixo participar en una associació comercial que va aconseguir algunes fites importants que encara perduren, i que em van demostrar que amb els de l'Ajuntament s'hi pot parlar, i no només això, sinó que a més, de tant en tant, et fan cas. Però francament, son temes que crec que no us interessarien gaire i per tant he decidit no parlar-ne i enfocar-ho diferent, fent un petit repàs de la història del nostre barri vist des dels ulls d'algú que no és pas historiador ni pretén ser-ho, sinó des de l'òptica d'un que s'estima aquests carrers i n'ha volgut conèixer els seus orígens.

Asseguren els cronistes i historiadors que el Barri del Poble Nou va néixer a partir de dues infraestructures cabdals per a la vila: El ferrocarril i l'Avinguda de Tarragona.

L'arribada del ferrocarril a Vilafranca, el 1865, determinà l'ordenació de la zona de l'estació i va consolidar el projecte d'urbanització per al sector sud-est de la vila i que més endavant va acabar constituint-se com l'actual barri del Poble Nou. Al llibre "Apuntes históricos de Villafranca del Penedès" de Pedro Alegret, es recull en forma de petita crònica el moment en que es comunicava a la vila la construcció d'aquesta infraestructura: "En la noche del día 24 de Mayo de 1861 vieronse sorprendidos sus habitantes, que pacíficamente se hallaban disfrutando del sueño, por el inesperado repique de campanas y por los acordes de una orquesta, junto con la cual recorría las calles de la poblacion el característico *Drach* en señal de júbilo. Era que en aquellos momentos se acababa de recibir una grata nueva, de importancia suma para el provenir de la capital del Panades, lo era la de haberse expedido el Real Decreto, concediendo pasase por la misma el ferro-carril de Barcelona a Martorell. Si se tiene en cuenta la viva oposicion que a tal proyecto se venia haciendo por la poblacion vecina de Vilanova y Geltru, quien tambien la apetecia, facilmente se comprendera el inmenso júbilo con que fue recibida tan deseada nueva."

Amb aquest projecte va arribar el traçat definitiu del carrer Amàlia Soler, dit així en memòria de Doña Amalia de qui donaria per escriure no un pregó sinó un llibre sencer. Potser val la pena recordar, ni que sigui amb una breu pinzellada, com els vilafranquins i vilafranquines van descobrir, un cop traspassada, que havia deixat tota la seva fortuna, terres i propietats incloses, a les dones pobres de la vila.

Bé, seguim amb els inicis del barri. Ara us proposo fer un exercici mental. Visualitzeu l'espai disponible entre la via del ferrocarril i l'Avinguda de Tarragona, amb el carrer Amàlia Soler com eix vertebrador. A partir d'aquest esquelet es va projectar un model de barri que podríem dir és únic a Vilafranca, amb elements característics i propis dels eixamples, tenint-ne com a promotor Manuel Vidal i Rollan. Aquest arquitecte va reservar a més tota una illa de cases per a construir-hi el Tívoli Vilafranqués en un marcat intent d'oferir a la vila un barri diferent, amb una imatge clarament burgesa.

Tenint en compte que antigament la tendència era la d'aixecar les cases a redós de les noves vies principals que s'anaven construint, no ens ha d'estranyar que en un primer moment el barri del Poble Nou només el formés un petit grup de cases a l'Avinguda Tarragona i que només s'allargaven fins al carrer Bisbe Morgades. Era un barri incipient.

Tota la superfície restant va anar sent edificada, com deia, en forma d'eixample, seguint les directrius d'Ildefons Cerdà. Durant els primers anys de vida, la via principal, l'Avinguda de Tarragona, es va acabar convertir en un eix eminentment comercial, amb l'establiment de petits comerços i artesans dels que encara en resten alguns dempeus després de varies generacions transmetent els secrets de l'ofici de pares a fills, com és el cas de Cal Parés, on s'hi cou pa des de 1907.

Hi ha una data que marcarà un abans i un després al barri: 1928. A Vilafranca es produïa una generosa pluja de diners gràcies al número 39923 de la loteria nacional, que resultava premiat amb 1100 duros de l'època. Molts convilatans decideixen construir-se al Poble Nou una caseta unifamiliar, moltes de les quals encara trobem dempeus.

En aquestes cases s'hi reconeixen multitud d'elements comuns, com ara els coronaments ondulats o les ornamentacions classicistes emmarcant les obertures. Aquest fet i d'altres acabaren convertint al Poble Nou com a destí de la classe mitjana i petita burgesia vilafranquina.

Podríem dir que la delimitació definitiva va arribar el 1929 amb la construcció de la carretera de Moja. Va ser una via llargament demandada per l'Ajuntament i que s'ha d'entendre com un intent de l'època de promoure el creixement del Poble Nou amb la producció de nou sòl urbà tot delimitant-ne l'extensió.

I val la pena recordar també que va ser durant els anys posteriors, abans de l'arribada de la dictadura, quan es van executar importants obres a la vila, entre les quals en trobem una de molt important pel nostre barri: La construcció de la xarxa de clavegueram.

Aquests podríem dir que són, a grans trets, els fonaments del barri del Poble Nou. Posteriorment s'hi van anar aixecant tot d'edificis que van anar conferint-li una personalitat pròpia, i que valdria la pena recordar.

Personalment, l'element arquitectònic de major rellevància i que més interès m'ha despertat sempre és una construcció que s'aixecava just on ens trobem avui reunits: El teatre tívoli, inaugurat el 1884 amb el nom de "Tívoli Villafranqués", tot just 19 anys després de l'arribada del ferrocarril. Es tractava d'un edifici especialment interessant pels estudiosos de l'arquitectura vilafranquina. Disposava d'una platea de planta circular amb coberta de pavelló i un escenari de considerables dimensions, de planta rectangular, amb capacitat per a més de 1000 persones. Una llàstima que l'Apol·lo de Vilanova cremés el 2005 ja que eren teatres de característiques molt similars. Aquest teatre vilanoví va ser inaugurat 7 anys després que el vilafranquí i val a dir que ambdós compartien el mateix nom en els seus inicis.

Al costat mateix hi havia uns jardins preciosos on la gent s'hi reunia a l'ombra dels arbres, i s'hi celebraven tota mena d'actes, des de concerts instrumentals, a cants corals, balls de sardanes o recitals poètics. També hi havia un cafè i un restaurant, tot seguint la moda de locals similars al passeig de Gràcia de Barcelona.

Aquest espai de lleure i entreteniment va ser obra de la iniciativa privada i molt aviat es va convertir en un espai de trobada de la classe social mitjana i alta vilafranquina. De fet, es recorda que només pel fet d'entrar als jardins ja s'havia de pagar.

Malauradament, durant els primers anys del segle XX aquest complex lúdic va entrar en una clara decadència i més tard, durant els anys de la segona república, es va confiscar l'edifici del teatre enderrocant-se més tard, el 1943, i convertint-ne els terrenys resultants en el parc que ens ha arribat als nostres dies. Ara ja tot queda en el record i de fet l'únic que s'ha conservat ha estat precisament el nom.

Un altre edifici que em desperta molt interès és el que tinc just al davant. Fixeu-vos amb quina casa més preciosa es defineix la que podríem classificar com a cantonada més destacada del Tívoli. Es tracta d'una de les primeres obres de l'arquitecte Eugeni Campllonch, la casa Berch i Galtés, projectada el 1897. Més tard arribarien moltes altres construccions d'aquest arquitecte, incloent-hi la reforma de la façana de l'Ajuntament.

Una altra gran infraestructura del nostre barri que em sap molt greu no haver pogut contemplar és el velòdrom. Promogut pel Club Ciclista Deportiu Vilafranquí era una instal·lació esportiva de primer ordre situada entre l'actual carrer Tossa de Mar i Montblanc, a l'espai que ara ocupa l'edifici de Caixa Penedès. Inicialment disposava d'una pista de sorra que més tard va ser pavimentada, i al centre, un espai que amb el pas dels anys es va anar remodelant convertint-lo en un espai polivalent on s'hi jugava a hoquei, a tennis i a bàsquet. I s'hi ballava sardanes i s'hi feien concursos. Com el de l'any 1953 en plena "II Exposición y Feria Oficial de la Viña y el Vino", organitzat per la Societat La Principal, que va muntar una audició de sardanes a les quatre de la tarda i posteriorment el 5é concurs regional d'aquest ball, amb 4200 pessetes de l'època en premis.

Era obert pràcticament tot el dia i era habitual veure-hi canalla jugant o ciclistes improvisats que hi anaven a donar quatre tombs. El pare més d'un cop l'he sentit explicar que quan era petit i li manaven anar a fer encàrrecs, si disposava de temps suficient, i de vegades sense disposar-ne també, anava a donar unes voltes al velòdrom carregat amb tot de bosses al manillar.

Durant els anys seixanta la vila va viure un fort augment de població. En vint anys va duplicar els habitants, dels 12.000 al 1960 als 24.000 al 1980. Aquest important creixement va dur al límit la retícula de l'eixample del Poble Nou fins a la carretera de Moja i va saltar a l'altra banda construint-hi alguns edificis aïllats. Alhora, s'aixecaren cases de tres i quatre plantes que coexistien amb les cases unifamiliars típiques del barri i va ser també durant aquest creixement que es decidí enderrocant el velòdrom per construir-hi un bloc de pisos que, per no ferir susceptibilitats, podríem catalogar de singular. El bàsquet es traslladava al Casal, les sardanes a les places de la vila i les bicicletes a la carretera. Als sentimentals ens fa pena veure com Vilafranca perdia un històric equipament esportiu però siguem realistes: Probablement avui dia faria més nosa que servei.

Durant aquests anys desapareixia la zona de pins on tantes excursions per berenar-hi hi havien fet els vilafranquins i vilafranquines, de la qual només en queden alguns repartits pel pati de l'Escola Montagut, que val a dir enguany celebra el 50è aniversari. També desapareixia el camp de les moreres on tantes instruccions hi havien anat a fer els militars del quarter i les cases dels funcionaris a la cantonada d'Amàlia Soler amb Moja.

El 1977 es constituïa l'Associació de Veïns del Poble Nou. Durant els anys 80 i 90 el barri va viure importantíssimes reformes. Desapareixia la creu de Santa Digna per les obres de soterrament de la via del tren, pas previ imprescindible per la creació del barri de La Girada. Deixeu-me dir, però, que està previst que aquesta creu torni al seu lloc aviat tot aprofitant les obres que es duen a terme a la zona, així m'ho han assegurat. Es construïa la variant de la Nacional 340 que havia d'evitar el pas diari de centenars de camions i vehicles pel centre de la vila. I s'enderrocaven nombroses naus per aixecar-hi blocs de pisos, com la de l'empresa de transports de l'Aranda, la fusteria Denia, el Garaig Huguet i d'altres.

Podríem estar una hora xerrant de més anècdotes. D'una façana propera que encara conserva impactes de bala a la part superior, de quan els nacionals van entrar a la vila tot disparant trets a l'aire. D'en Ramallets i la seva visita aquí al Tívoli, a la Fira del Vi, i la seva negativa a pagar l'entrada. De la font que s'hi va construir precisament en motiu d'aquesta fira, originalment amb aigua tenyida que simbolitzava un brollador de vi o l'ampolla que es destapava i que deixava caure caramels. L'església de Fàtima, abans magatzem de patates i a partir de 1953 lloc de culte costejat per subscripció popular arran de la vinguda processionalment de la imatge de la Mare de Déu de Fàtima. La font de la Mandra, dita així segons l'anecdota popular perquè els paletes s'ho van prendre amb molta calma a l'hora de construir-la. L'escola Montessori, el bar del Lloro, El Turó Park, que al 1920 s'explotava com a parc d'atraccions al final de l'Avinguda de Tarragona...

Son aquestes i moltes altres coses les que ens han deixat el barri que tenim. I les que han de venir, com ara l'engrescadora urbanització de la llosa de la via, per fi. Però sóc dels que pensa que no ens hem de conformar. Des del teixit associatiu cal seguir treballant dur, cal animar i donar suport a qui vetlla pels nostres interessos des de l'associació de forma totalment altruista. Com a veïns cal posar-hi de la nostra part, fer d'aquest barri un lloc agradable per on passejar-hi. També cal agrair a l'Ajuntament els esforços dedicats a la millora dels nostres carrers però no hem de deixar de pressionar per millorar el millorable. Podria acabar amb un llistat de suggeriments d'allò més ampli, però avui no toca, ja disposem d'altres canals per transmetre les nostres inquietuds.

En definitiva, tenim un barri que poc s'assembla al de fa un centenar d'anys, just quan eclosionava. Però és un barri bonic, un bon lloc per viure-hi. Un bon lloc per treballar-hi. No hem de deixar mai d'estimar-lo. Jo me l'estimo, i molt.

Molt bona festa a tothom!